

ЗАВДАННЯ МЕТОДИЧНИХ КОМІСІЙ: ІСТОРИКО- ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті викладено завдання і зміст діяльності методичних комісій системи профтехосвіти.

Ключові слова: методичні комісії, завдання, зміст методичної роботи, poradnik.

В статье описаны задачи, содержание методических комиссий системы профессионально-технических комиссий.

Ключевые слова: методические комиссии, задачи, содержание методической работы, советник.

In article are described tasks, the maintenance of the methodical commissions of system of the vocational commissions.

Keywords: the methodical commissions, tasks, the maintenance of methodical work, the adviser.

Актуальність проблеми: Сучасні тенденції розвитку освіти активізували роль і значення методичної роботи в різних навчальних закладах, зокрема технічного профілю. Визначення мети, знань змісту та форм діяльності методичних служб як центрів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, розповсюдження передового педагогічного досвіду належить до актуальних педагогічних проблем. Різні її аспекти висвітлено в роботах Ю.Бабанського, Н.Вашенко, І.Жерноськ, О.Г.Ярошенко та інш.

У працях А.Єрмоленко, О.Василенко, Т., М.Павленка розглянуто регіональні особливості функціонування методичних кабінетів, організацію методичної роботи загальноосвітніх міських і сільських школах, медичних закладах освіти. Однак, на сьогоднішній день залишилось не достатньо дослідженими питання організації методичної роботи в закладах профтехосвіти.

У зв'язку з цим викликає інтерес до проблеми розвитку методичної роботи в системі профтехосвіти, зокрема визначення завдань методичної

комісії в період її становлення, що і визначило мету статті.

Виклад основного матеріалу.

Аналіз історико-педагогічної літератури свідчить, що у 40 роках ХХ ст. колегія Головного управління трудових резервів, розглянувши роботу рад ремісничих і залізничних училищ, визнала її незадовільною і зобов'язала керівників всіх рівнів (від начальників республіканських управлінь до директорів навчальних закладів) розробити і здійснити комплекс заходів, спрямованих на поліпшення діяльності рад і напрямку вдосконалення методики навчання. Крім того, оскільки в окремих випадках сама назва «Навчально-виробнича рада» приводила до невірної висновку, що в центрі уваги рад повинні перебувати питання виробничої діяльності, а навчально-виховна робота відсовується на другий план, колегія визнала необхідним перейменувати училищні ради в навчально- методичні. У положенні «Про методичні комісії...», що затверджене 20 березня 1944 року, встановлювало, що ці комісії призначені «для розробки і здійснення силами майстрів виробничого навчання та викладачів необхідних заходів по належній постановці навчально-виробничої та виховної роботи і поліпшенню їх якості».

При цьому передбачалося створення в навчальних закладах профтехосвіти методичних комісій по спеціальностям (а саме з тих, по яким велася підготовка робітничої зміни в училищі), предметних (з кожного предмету, що вивчався), та окремої по військово-фізкультурній підготовці. Однак у випадку, коли по окремих спеціальностям навчання здійснювали менше трьох майстрів, дозволялося створювати методичні комісії, які об'єднували споріднені спеціальності (наприклад, слюсарні, верстатні, гарячої обробки металів тощо); що ж до предметних метод комісій, то в училищах, де по якомусь предмету налічувалося менше трьох викладачів, відповідна комісія не засновувалася; разом з тим завідувач навчально-виробничою частиною періодично збирав цих викладачів для обговорення методичних питань і доручав їм виконання різних завдань.

До складу методичних комісій по спеціальності входили майстри виробничого навчання і викладачі спеціальної технології; в предметні комісії призначалися викладачі відповідних дисциплін; головами комісій директором затверджувалися особи з числа найбільш кваліфікованих майстрів та викладачів.

Завданнями методичних комісій були:

а) вивчення навчальних планів і програм, затверджених Головним управлінням трудових резервів, з метою найбільш ефективного навчання по ним учнів;

б) розгляд і затвердження планів виробничого навчання вихованців і календарно-тематичних планів по предметам;

в) обговорення планів учбових занять окремих майстрів виробничого навчання та планів уроків окремих викладачів з метою обміну досвідом і визначення кращої організації і методики навчання;

г) вивчення наочного приладдя і обговорення питань про методи його використання на виробничих заняттях та уроках;

д) обговорення і розробка заходів, які сприяють підвищенню успішності учнів по предметам теоретичного навчання та виробничому навчанню;

е) обговорення питань організації, обладнання і поповнення учбових кабінетів і лабораторій, складання списків необхідного обладнання; контроль за роботою кабінетів і лабораторій;

ж) складання списків підручників і навчальних посібників для поповнення бібліотеки училища;

з) складання і розгляд методичних розробок по окремим темам і розділам програм теоретичного і виробничого навчання;

і) обговорення питань і методів виховної роботи, які застосовуються майстрами виробничого навчання і викладачами;

к) обговорення звітних доповідей майстрів виробничого навчання і викладачів про їх заняття в класах (групах) та про застосовувані ними методи

навчання;

л) обговорення питань узгодження викладення конкретного предмета (математики, фізики тощо) з іншими предметами учбового плану та виробничим навчанням учнів;

м) участь в організації виставок, які висвітлюють навчально-виробничу та виховну роботу училища;

н) заслуховування і обговорення доповідей майстрів виробничого навчання і викладачів інших училищ, а також запрошених фахівців з метою їх досвіду з питань методики навчання і виховання учнів; розробка і проведення заходів по підвищенню кваліфікації членів комісії;

о) обговорення і вирішення, пов'язаних з добором навчально-виробничих робіт у відповідності з програмою виробничого навчання учнів; розробка єдиної для училища технології, технологічних інструкційних карт; розробка технічних вимог до робіт і встановлення норм часу на їх виконання;

п) вивчення і систематизація передових методів і засобів роботи, а також нової технології і розробка питань практики навчання учнів новим засобам роботи;

р) розробка на підставі вказівок Головного управління трудових резервів норм оцінки успішності учнів по окремим темам та розділам програми;

с) розгляд і затвердження проектів контрольних письмових робіт для обліку успішності учнів за чверть та за весь курс вивчення предмету; розгляд і затвердження списків пробних робіт, які виконуються учнями для обліку успішності на виробничому навчанні за чверть року і за рік, і списків кваліфікаційних пробних робіт учнів, виконуваних при випускних іспитах.

Зазначені вказівки Головного управління трудових резервів про оцінювання успішності учнів ремісничих, залізничних училищ і шкіл ФЗН містилися в порадику, затвердженому наказом № 458 начальника даного управління також у березні 1944 року.

У порадику пропонувалося, щоб при оцінюванні успішності

виробничого навчання учня за місяць майстер враховував всі поточні оцінки, однак робив це механічно, обчислюючи середній бал, а надаючи вирішального значення останнім з них. При цьому підкреслювалося, що ніяких окремих іспитів і проб для визначення успішності учня за місяць проводити не треба.

Разом з тим виробничої проби виконувалися при оцінюванні успішності учнів училищ за навчальну чверть (в школах ФЗН - за три місяці, тобто за половину терміну навчання); однак в poradнику одночасно зауважувалося, що вони проводяться не для надання вихованцям якогось розряду, а для перевірки ступеня засвоєння ними вивчених розділів виробничого навчання. Для цих проб обиралися роботи, передбачені затвердженими програмами, в процесі виконання яких здійснювалися вже опановані молоддю операції належної складності і точності. Списки пробних робіт розроблялися старшим майстром і, як було зазначено вище, розглядалися та затверджувалися відповідними методичними комісіями по спеціальності.

Робота по складанню проби повинна була виконуватися без допомоги майстра виробничого навчання; до її початку належало забезпечити необхідні заготовки, матеріали, інструмент, технічну документацію тощо; приймаючи виконану роботу, майстер опитував учня з метою встановлення, наскільки той вміє застосувати одержані знання у практичній виробничій роботі, використовувати наявне обладнання, інструмент, прилади.

Остаточна оцінка успішності за чверть навчального року визначалася майстром виробничого навчання, виходячи, головним чином, з оцінки за пробну роботу, з урахуванням поточних оцінок, одержаних учнем протягом всієї чверті. Що ж до встановлення успішності за навчальну чверть під час виробничого навчання учнів на робочих місцях в цехах підприємств, в шахтах, на будовах тощо, то пропозиції poradника в цьому випадку були вельми поверховими: майстру пропонувалося підсумувати роботу кожного з вихованців шляхом контрольного опитування з метою перевірки і

встановлення повноти і міцності засвоєння виробничих прийомів та знань, необхідних для використання поставлених завдань.

Окрім підведення підсумків успішності вихованців з виробничого навчання за місяць та за кожну чверть, передбачалося, що по завершенні першого року кожний учень училища повинен виконати призначену йому роботу для встановлення кваліфікації не нижче 3-го розряду, або ж освоїти роботу на декількох робочих місцях в цехах або на дільницях підприємства, шахти, промислу і тощо.

По суті справи, це визначення кваліфікації уявляло собою ту ж пробну роботу, яка виконувалася наприкінці кожної чверті навчального року, оскільки вимоги до змісту цієї роботи та підготовки до неї, процеси розгляду на методичні комісії і безпосередньо виконання були аналогічними проведеним вище; однак існували і деякі відмінності. Так, оскільки остаточне затвердження списку робіт, запропонованих старшим майстром в обговорених на засіданні методичної комісії відповідної спеціальності, покладалося на кваліфікаційну комісію училища, до складу якої входили завідувач навчально-виробничою частиною (голова), старший майстер, майстер навчальної групи (виробничого навчання) та викладач спеціальної технології групи.

Учням, які найбільш успішно опанували програму виробничого навчання та виконували впродовж року окремі роботи вище передбаченого програмою розряду, старший майстер училища по обґрунтованому поданню майстра групи міг запропонувати роботу і вищого, ніж передбачалося вимогами програми виробничого навчання, розряду. Оцінка за виконану роботу визначалася майстром групи, після чого вона перевірялася членами кваліфікаційної комісії, яке й виносила висновок про присвоєння учню відповідного кваліфікаційного розряду по спеціальності та про переведення його у другий клас, остаточного затвердження директором училища.

Поряд з виробничим навчанням оцінюванню підлягала і ступінь засвоєння теоретичних предметів. При цьому в порадику містився ряд

загальних положень, зокрема підкреслювалося, що обсяг знань, які вимагаються від учнів, визначається програмою кожного предмета; пропозиція методичним комісіям училищ розробляти показники для використання тих або інших балів стосовно окремих дисциплін, розділів і тем програми для того, щоб норми оцінки були більш конкретними і виразними; пояснювалося, що при визначенні оцінки слід мати на увазі наступне: при виконанні письмових робіт охайне перекреслення не є помилкою; робота, в якій зроблено декілька виправлень, що свідчать про непевність знань, не може вважатися виконаною на «відмінно»; за граматичні помилки, зроблені учнями в письмових роботах (за виключенням робіт з російської мови), оцінка не зменшується; однакова помилка, повторювана в роботі, вважається за одну; при оцінюванні успішності викладач повинен звертати увагу не тільки на помилки, зроблені учнями, але і на якість виконання завдання в цілому, не тільки на кількість помилок в роботі, а і на їхній характер.

Далі в poradнику конкретизувались час проведення підсумкових іспитів в ремісничих і залізничних училищах по теоретичним предметам (по завершенні курсу кожного з них) та їх форми: письмова робота і усне опитування (математика, фізика, російська мова, спеціальна технологія); тільки усне опитування (матеріалознавство, військова підготовка); спеціальні завдання (креслення).

Розробка тем, змісту і норм оцінювання письмових контрольних на підсумкових іспитах від програм окремих класів покладалася на навчально-виробничу частину училища; при цьому встановлювалося, що виконання письмової роботи повинно передувати усному опитуванню, бути розрахованим на 2-3 години і здійснюватися під наглядом викладача у присутності майстра виробничого навчання даного класу (групи), однак оцінювання виконаної контрольної проводилося викладачем одноособово.

Висновки. Таким чином, у 40-х роках ХХ століття відбулося становлення методичних комісій у закладах профтехосвіти, з чітко

визначеними завданнями і змістом роботи.